

۱۰ فرهنگ ادبیات و هنر

قاب

چهره ایران در باغ هنر

نمایشگاهی از عکس‌های صد هنرمند با نام چهره‌ایران در مراسم افتتاحیه دریاچه و باغ هنر برگزار می‌شود. روابط عمومی این نمایشگاه خبر داده انجمن عکاسی میراث فرهنگی با همکاری شرکت نوسازی عباس‌آباد این نمایشگاه را ترتیب داده‌اند و از امروز کارش آغاز می‌شود.

در این نمایشگاه منتخبی از آثار عکاسان انجمن که چهره و تصویری را از ایران بیان می‌کند، به نمایش گذاشته می‌شود. همچنین چهار عکس از برنامه «عصرانه عکاسی» که باهمکاری انجمن عکاسی میراث فرهنگی و شرکت نوسازی عباس آباد در هفته گذشته در پل طبیعت و پارک طاقانی برگزار شد، در افتتاحیه باغ هنر به نمایش گذاشته می‌شود.

آغاز نمایشی درباره مباحله

از امروز سالن اصلی پردیس تئاتر تهران میزبان نمایش «و او جان من است...» به نویسندگی و کارگردانی حمید حراست، مهر در این باره نوشته است؛ این نمایش به تهیه‌کنندگی مهدی حاج محمود عطار با موضوع مباحله در زمان پیامبر اسلام(ص) ۸ تا شهریور در سالن اصلی پردیس تئاتر تهران روی صحنه خواهد بود.

در خلاصه داستان این نمایش آمده است: ۶۰۰ سال پس از مسیح، از سوی جزیره العرب، کنار سرزمین یمن امروزی، تمدنی با شکوه از مسیحیان پدیدآمده بود که مردمانش در دین و فرهنگ خود را برتر از دیگر اقوام می‌دانستند. سپیده دمی سوارانی از مدینه نامه‌ای آوردند که یا به کیش ما درآیید یا مالیات دهید یا آماده کارزار شوید... روزگار پرالتهایی میان تجرانیان سپری شد.

انتشار سیاه‌ترین کتاب طنزپرداز آمریکایی

مجموعه داستان «کالیپسو» نوشته دیوید سداریس، داستان‌نویس آمریکایی با ترجمه جلیل جعفری منتشر شده؛ کتابی که منتقدان آن را سیاه‌ترین کتاب سداریس طنزپرداز می‌دانند و معتقدند او در این کتاب شمشیر را از رو بسته و با ذکر نمونه‌هایی مستند از زندگی خود به جنگ سنت‌های رایج در خانواده‌های آمریکایی رفته است.

این کتاب شامل چند داستان کوتاه مستقل و در عین حال مرتبط با هم است و دیوید سداریس (۱۹۶۶) نویسنده طنزپرداز و برنامه‌ساز مشهور رادیو در آمریکاست. او بیشتر شهرت خویش را مدیون داستان‌های کوتاه از زندگی شخصی‌اش است که ماهیتی فکاهی و لعنه‌آمیز دارند و نویسنده در آنها به تفسیر و طعنه به مسائل اجتماعی می‌پردازد. دیوید سداریس در مجموعه داستان کالیپسو که سال ۲۰۱۸ در آمریکا منتشر شد، تلاش می‌کند با روایت روابط حاکم میان والدین و فرزندان حتی در بزرگسالی به این سوالات پاسخ دهد. بنگاه ترجمه و نشر کتاب پارسه مجموعه داستان کالیپسو را در شمارگان هزار نسخه و با قیمت ۳۹ هزار تومان روانه بازار کتاب کرده است.

شب میرزا آقا تبریزی

نویسنده و ناشر کتاب «گلستان امروز»که گلستان سعدی را از واژه‌های عربی‌اش خالی کرده، مدعی‌اند این نسخه برای نوجوان‌ها و جوان‌هایی تهیه شده که لغات عربی گلستان ممکن بوده برای آن سخت باشد؛ یعنی شاید همین دختر و پسری که اینجا یا پدر و مادرشان و نیز مقبره شاعر شیراز در حال ثبت یک سلفی هستند

عکس:

باشگاه خبرنگاران جوان

بزرگداشت اولین نمایشنامه‌نویس ایرانی

میرزا آقا تبریزی را می‌توان نخستین نمایشنامه‌نویس ایرانی قلمداد کرد؛ قبل از او میرزا فتح علی آخوندزاده در ایران نمایشنامه نوشته بود، اما به زبان ترکی. حالا ایسنا خبر داده قرار است بزرگداشتی برای میرزا آقا تبریزی برگزار شود. چهارصد و نود و ششمین شب از شب‌های بخارا به میرزا آقا تبریزی اختصاص یافته و مراسمش امروز عصر در تالار فردوسی خانه اندیشمندان علوم انسانی برگزار می‌شود.

گریز از تهران‌زدگی

نویسنده رمان ظلمت سفید اعتقاد دارد نویسندگان بومی شهرستان‌ها با روایت از دیار خود فضای تهرانی نویسی را می‌شکنند. سجاد خالقی، نویسنده رمان ظلمت سفید در گفتگو با مهر گفته است من برای ترسیم فضای قصهٔ این رمان، یک موقعیت مکانی بکر از استان خودم، یعنی چهارمحال و بختیاری را انتخاب و قصه‌ای از انقلاب اسلامی را این بار از درون فضای بومی روایت کردم.

گفت‌وگوی جام جم با ناشر و نویسنده کتاب «گلستان امروز»؛ کتابی که مدعی است گلستان شیخ اجل را از لغات عربی زدوده است

یک شب آتش در گلستانی فتاد!

ادامه از صفحه ۹

ناشر کتاب: ۲۰ سال در حوزه بوده‌ام، عرب‌ستیز نیستم

کرده بود.

خب این مقایسه درست به نظر نمی‌رسد. آن کتاب، ترجمه بود، نیامده بود متن را ویرایش کند.

قصدم مقایسه نیست. می‌خواهم هدف مترجم آن کتاب را بگویم. من با ایشان در این باره صحبت کردم و گفتند که می‌خواستند قرآن بیشتر خوانده شود و اگر هم خوانده می‌شود فهمیده شود. ادبیات کهن ما هم چنین ماجرابی دارد؛ واقعا فکر می‌کنید بین بچه‌های ما دیگر کسی پیدا می‌شود که حافظ‌پژوه یا متنوی‌پژوه از آب دربیاید؟ در همه خانه‌های ما سعدی هست، اما آیا کسی آن را از قاقچه برمی‌دارد، بخواند؟ کتاب گلستان امروز هم سعی کرده، سعدی را نوجوان‌ها به‌راحتی بخوانند.

خب اگر نویسنده کتاب گلستان امروز مثل دیگر محققانی که نسخه‌هایی از متون کهن برای سهل خوانی نوجوانان فراهم می‌آورند و توضیحات و تعلیقات را در حواشی ذکر می‌کنند عمل می‌کرد، این هدف، کاملاً دریاقتی بود. اما به نظر می‌رسد استفاده از واژه «پیراسته» در عبارت «پیراسته از واژه‌های تازی» در روی جلد، کمی توهین‌آمیز هم هست. انگار که زبان عربی، چیزی است که زبان فارسی باید از آن پیراسته شود.

قصید این کتاب، مطلقاً عربی‌زدایی نبوده است.

آیا ممیزان وزارت فرهنگ و ارشاد به‌راحتی برای این کتاب مجوز انتشار صادر کردند؟

نه. اتفاقاً آنها هم خواستند چند اصلاحیه اعمال شود.

اصلاحیه‌ها احتمالاً ناظر بر احتمال این‌که این کتاب به عرب‌ستیزی و عربی‌زدایی بزند، نبود؟

نه! فهرستی در ده محور برای ما فرستادند که ۹ محور آن ایرادهای فنی بود. چند اصلاحیه صورت گرفت و چند مورد هم حذف شد، اما آن آخری این بود که نگویید تازی. آقای صدری زیر بار این نرفت و در نهایت کتاب منتشر شد.

یعنی ارشادی‌ها می‌گفتند این توهین‌آمیز است یا فقط بر سر لغت «تازی» بحث داشتند؟

فقط می‌گفتند به جای تازی بنویسید عربی!

به نظر شما نویسنده این کتاب به دنبال‌ه‌روی از سنت عرب‌ستیزی و عربی‌زدایی از زبان فارسی می‌تواند متهم باشد؟ مطلقاً. من خودم ۲۰ سال در حوزه علمیه تحصیلات حوزوی داشتم و کتابی را با این نیت منتشر نمی‌کردم. خود آقای صدری علاوه بر این‌که سال‌ها معلم و استاد دانشکده ادبیات فارسی بوده، عربی درس داده و به این زبان مسلط است.

انتشارات «فرهنگ مردم» در اصفهان را بیشتر به کتاب‌هایی که در حوزه کودکان منتشر کرده می‌شناسیم، اما حالا مرتضی ثابت‌قدم که مدیر این انتشاراتی است به جام‌جم می‌گوید هم خودش علاقه‌مند به ادبیات فارسی است و هم چندتایی کتاب در این حوزه منتشر کرده است. با او درباره «گلستان امروز»، کتابی که دو سال پیش در انتشارات متبوع او منتشر شده و حالا سرو صدا به پا کرده حرف زده‌ایم.

شما را بیشتر به کتاب‌هایی که برای کودکان منتشر کرده‌اید می‌شناسیم، اما حالا کتاب «گلستان امروز»تان محل بحث شده است.

کدام بحث؟

شما خودتان گرایش و علاقه‌ای به ادبیات فارسی دارید و کتابی در این حوزه جز گلستان امروز منتشر کرده‌اید؟ بله، خودم علاقه‌مند هستم و در «فرهنگ مردم» هم چند تایی کتاب شعر و چند کتاب درباره ادبیات منتشر کرده‌ایم. علاوه بر این، کتابی مرجع هم منتشر کرده‌ایم که برای ۱۲ هزار لغت غیرفارسی که استفاده می‌کنیم، معادل فارسی پیشنهاد کرده است. کتاب، حاصل سال‌ها تحقیق جواد دانشیار است و میرجلال‌الدین کرازی مقدمه آن را نوشته است.

شما خودتان کتاب گلستان امروز را کارشناسی و برای انتشار انتخاب کرده‌اید یا برای کتاب‌هایی از این دست کارشناس دارید؟

وقتی جناب صدری کتاب را برایم آورد، دیدم جالب است.

واژه‌های قدیمی از ذهن مردم دور شده است و کسی آنها را به یاد نمی‌آورد. گلستان هم از این دست لغات دارد. دیدم استاد بدون لطمه‌زدن به ساختار ثرو و حتی به وزن شعرها، معادل‌های فارسی را آورده است. آقای سامع هم که استاد زبان و ادبیات فارسی است و پیش از این سال‌ها ممیز اداره کل ارشاد اصفهان بوده آن را خواند و پیشنهاد کرد منتشرش کنیم.

حالا انتقادهایی را که در این چند روزه درباره کتاب منتشر شده، خوانده‌اید؟

نه. اتفاقاً نویسنده کتاب همیشه به من می‌گوید چرا این کتاب هیچ بازتابی نداشته است!

انتقاده‌ها به این است که مگر سعدی خودش بلد نبوده متنش را کاملاً به فارسی بنویسد که حالا یک محقق زبان فارسی بنیاید و متنش را از لغات «تازی»، «پیرلاید»؟

این حرف‌ها من را یاد قرآن فارسی می‌اندازد که چند سال پیش محل بحث بود. آن قرآن، آمده بود و فقط ترجمه را منتشر

يك مخالف برای سنت عربی‌زدایی از فارسی

البته شاید بگویید اصلانی درباره زبان فارسی امروز صحبت می‌کند و این چه ربطی به کاری دارد که جمال صدری با کتاب گلستان، به عنوان یکی از نماینده‌های فارسی دیروز صورت داده، اما در این باره به یک نکته می‌شود اشاره کرد. این‌که صدری ادعا کرده گلستانش، گلستان امروز است. بنابراین به باور اصلانی، فارسی امروز مخلوط به لغاتی از عربی است که عرب‌ها دیگر چندان از آنها بهره نمی‌برند، بنابراین عربی به نظر نمی‌رسند که نیازی به فارسی‌سازی‌اش باشد.

اصلانی همچنین می‌گوید: «ما با این گستره به امپراتوری زبانی خودمان اضافه کردیم و حالا آیا درست است که بخش‌هایی از این امپراتوری زبانی را از دست بدهیم؟»

یکی از اولین شاعران «موج نو»، فیلمسازی با ایده‌های خلاق و پژوهشگری دقیق در ادبیات و هنر.

او در این باره می‌گوید: «من هیچ مخالفتی با زبان عربی ندارم و اتفاقاً مخالف مسأله عربی‌زدایی از زبان فارسی هستم. آن هم یک دستاورد برای زبان فارسی است. در ضمن این کلمات دیگر عربی نیستند؛ عرب نمی‌گوید استقبال. خیلی از کلماتی که امروز استفاده می‌کنیم ساخته خودمان است و اصلاً مستعمل عرب زبان‌ها نیست. کلماتی است که ما با قواعد عربی ساختیم که آن قواعد هم ابونصر فراهی‌ها وضع کرده‌اند. از طرف دیگر خاصیت زبان گسترش یابی است، خاصیتش محدود شدن، عقب رفتن یا کم شدن نیست.»

سنت عرب‌ستیزی و به فراخور آن دفاع کورکورانه از سره‌نویسی و عربی‌زدایی، قامت بلند و عرض قطوری دارد. بسیاری از روشنفکران عصر معاصر به‌خصوص پس از استقرار مشروطه بر هیزم این آتش دمیده‌اند. در عین حال هستند کسانی که این رویکرد افراطی را برنمی‌تابند و تلاش دارند تا نگاه‌شان به این مقوله، از منطق‌های درست‌تری برخوردار باشد. یکی از اهالی کلمه که با عربی‌زدایی از زبان فارسی موافق نیست، محمدرضا اصلانی است؛

نویسنده کتاب گلستان امروز از دلایل نوشتن این اثر می‌گوید

خواستم در «قاعی بسیط» سرگردان نمایم

جمال صدری، از آن خاك خورده‌های ادبیات

فارسی است؛ ۷۶ سال دارد و سال‌ها در دبیرستان‌های اصفهان و دانشگاه‌ها ادبیات فارسی تدریس کرده است و از این رو، برای خیلی از اصفهانی‌های علاقه‌مند به کلمه، عزیز و شریف است. ما خلاف انتقادهایی که به شیوه فارسی‌سازی او از گلستان سعدی شده، معتقدیم فارسی او، از ساختار گلستان خارج نیست و اتفاقاً درست و بجاست، اما خب در اساس کار او بحث داریم؛ بحثی که خواستیم با خود او هم در میان بگذاریم، اما استاد این روزها حال خوشی ندارد و به‌سختی حرکت و صحبت می‌کند. نخواستیم زیاد مزاحمشان شویم و به

یکی دو سؤال گفتا کردیم. از او پیش از تلاشی که برای فارسی‌سازی گلستان سعدی کرده، کتاب‌هایی چون «آهنگ‌شناسی و سنجش آن با عروض سنتی» و «آهنگ‌شناسی شعر فارسی» و نیز چند کتاب کمک‌آموزشی مثل «خودآزمون و خودآزمایی ادبیات عمومی کنکور سراسری دانشگاه‌ها با پاسخ تشریحی» و... منتشر شده است.

جناب صدری، شما انتقادهایی را که این روزها به شیوه کارتان در کتاب «گلستان امروز» وارد شده، شنیده‌اید؟

نه. اگر منتشر شد برای من بفرستید.

البته می‌دانید که این روزها کمتر انتقادی منتشر می‌شود؛ صرفاً در فضای مجازی و در واقع در هوا رها می‌شود. اما بگنارید برایتان بگویم؛ می‌گویند شما چرا باید متنی را که جزو بدنه تاریخ ادبیات فارسی است دستکاری کنید و چرا عربی‌زدایی کرده‌اید؟

کاری که من کرده‌ام عرب‌ستیزی نیست. در پیشگفتار هم گفته‌ام که چرا این کار را کرده‌ام.

در پیشگفتار گفته‌اید برای نوجوان‌ها و جوان‌ها این کار را کرده‌ام تا به بهانه سخت بودن متن گلستان آن را راکنار نگذارند و بخوانند.

قصدم همین بوده و نباید این را پای عربی‌زدایی گذاشت. اینها با هم فرق دارد.

[یکی از انتقادها را که ادبیات چندان محترمانه‌ای ندارد برایش می‌خوانم و می‌گویم:] لازمه نقد درست، ادب نقاد است و دیگر این‌که دلایل قوی باید و معنوی، نه شعاردادن و توهین‌کردن. به جای فحاشی دست کم پیشگفتار را دقیق بخوانند. این‌که گفته‌اند: «این کار نمونه نادانی و تعصب نسبت به میراث فرهنگی ایران و زبان و ادب فارسی است». اول هدف «گلستان امروز» به‌کارگرفتن زبان امروز است که دانشجوی و دانش‌آموز و... بفهمند و به نکته‌های پندآموز سعدی پی ببرند نه این که در «قاعی بسیط» یا «شعب جیل» سرگردان بمانند.

ثانیا در زمینه «دستکاری در نظم و نثر دل‌انگیز فارسی» باز هم سفارش می‌کنم پیشگفتار کتاب را بخوانید و سخنان سعدی را با دستکاری‌شده آن مقایسه کنید و ببینید سعی شده تا حد ممکن از شیوه گفتار سعدی دور نشویم و چنین نیز شده است. به امید نقد بی‌کینه و همراه با دلیل.